

Islamska sekta Ahmadija v Sloveniji in njeno informativno delovanje

Povzetek: Islamska skupnost Ahmadija je reformirano gibanje, ki je nastalo v 19. stoletju v Indiji. V Sloveniji deluje skoraj trideset let, še posebej vidno in dejavno je postalo v zadnjih letih, ko je zagnalo informativno delovanje in samozaložbo. Ta prispevek poleg predstavitve skupnosti Ahmadija odpre pozitivne in negativne vidike njenega delovanja v Sloveniji.

Ključne besede: skupnost Ahmadija, muslimani v Sloveniji, informiranje o islamu, mediji, verska pismenost

Abstract: The Ahmadiyya Community is a reform movement that originated in India in the 19th century. It has been active in Slovenia for almost thirty years and has become particularly visible and active in recent years when it launched an information service and a self-publishing company. This article not only introduces the Ahmadiyya community, but also sheds light on the positive and negative aspects of its activities in Slovenia.

Keywords: The Ahmadiyya Community, Muslims in Slovenia, information about Islam, media, religious literacy

1. SKUPNOST AHAMDIJA IN NJENI ZAČETKI

Muslimanska skupnost Ahmadija se opisuje kot dinamično, hitro rastoče mednarodno gibanje v islamu, ki si prizadeva za njegov preporod. Na mednarodni ravni je bila ustanovljena leta 1889 v Pandžabu in je navzoča v 200 državah. Uradna spletna stran svetovne skupnosti Ahmadija navaja, da ima skupnost več kot deset milijonov članov. Njen sedež je v Veliki Britaniji, kar je povezano z dejstvom, da je bila pokrajina Pandžab (danes del Indije in Pakistana) do leta 1947 britanska kolonija. Ker gre za reformirano muslimansko gibanje oz. sekto, so njeni člani v »domovini« pogosto tarče preganjanj. Veliko Mahdijevih privrženecv se je tako izselilo, precej od njih v Združeno kraljestvo. Začetnik reformiranega islamskega gibanja je Mirza Ghulam Ahmad (1835–1908). Rodil se je v plemiški družini v Kidanu in se je že kot otrok poglobljaj v religijske spise. Preučeval je arabščino, Koran, hadise in drugo versko literaturo. Bil je apologet in ploden pisatelj, kar dokazuje osemdeset knjig, v katerih je širil svoj nauk in poglede, ki so še danes del verovanja skupnosti Ahmadija. Njegovo najbolj znano delo je »Barahin-e-Ahmadiyya 2¹«, v katerem razlaga svoje reformistične trditve.

¹ Prevod: Argumenti Ahmadija 2.

2. REFORMIRANO GIBANJE

Člani skupnosti Ahmadija se prištevajo k sunitski islamski tradiciji. Najverjetnejši odgovor, zakaj je tako, se skriva v tem, da je tej islamski smeri pripadal sam Mirza Ghulam Ahmad. Po drugi strani pa je popolnoma jasno, da gre za islamsko sekto, ki skriva v sebi zgledne primere verskega sinkretizma in s tem mešanja različnih verskih tradicij, predvsem islama in krščanstva. Na to je vplivalo takratno dogajanje v Indiji, ko so britanski misijonarji želeli pokristjaniti tamkajšnje prebivalce, kar je močno razburjalo v Indiji živeče muslimane. Revolucionarna ideja Ahmada je bila oznanjena leta 1889, ko je izjavil, da mu je bilo od Boga razodeto, da je on obljubljeni Mesija in pričakovani Mahdi, ki sta ga že napovedovala dva glavna islamska vira: Koran in hadisi. Zdi se, da Ahmad ni mešal le islamskega in krščanskega nauka, temveč tudi različne islamske poglede. Pričakovanje Mahdija je namreč dosti bolj prisotno v šiizmu, kjer verujejo, da je zadnji imam skrivno izginil in se bo prikazal ob koncu časov. Tega nauka pa ne zagovarjajo suniti², med katere se člani ahmadijske skupnosti prištevajo na podlagi svojega poznavanja prvega sunitskega kalifa, Abu Bakra.

Ker naj bi bila »Mesija« in »Mahdi« ena in ista oseba, se je novonastale verske ločine oprijelo ime Ahmadija, ki pa se hkrati nanaša tudi na ime ustanovitelja in na eno izmed imenovanj preroka Mohameda. Po verovanju ahamdijcev je Bog poslal Ahmeda na svet s podobnim poslanstvom kakor pred tem že Jezusa³: končati verske vojne, vzpostaviti mir, pravico in moralnost. Ahmad je priznal nekatere nauke Zaratustre, Abrahama, Mojzesa, Jezusa, Krišne, Bude, Konfucija, Laozija in guruja Nanaka ter pojasnil, kako so se ti nauki udejanjili v enem in edinem pravem islamu.

Skupnost Ahmadija strogo loči delovanje religije in politike. Tudi Ahmad je bil izvoljen demokratsko s skupščino, za dosmrtni mandat. Nasledili so ga drugi izvoljeni duhovni kalifi. Do danes se jih je zvrstilo pet. Od leta 2003 vodi skupnost kalif Hazrat Mirza Masrur Ahmad.

Ustanovitelj skupnosti je s svojim učenjem sprožil močan odziv islamskih strokovnjakov, ki so njegovemu učenju odločno nasprotovali. V večinskem islamu še danes velja za krivoverca, njegove trditve so označene z izrazom blasfemija oz. bogokletje. V očeh večine muslimanov je skupnost Ahmadija obravnavana kot heterodoksna ali celo kot popolnoma ločena od islama. Največ nasprotovanj in preganjanj se vrsti v Pakistanu⁴, medtem ko najbolj mirno živijo v Evropi, predvsem v Veliki Britaniji in Nemčiji, kjer imajo tudi svoje džamije. Pogosto niso organizirani kot religijske skupnosti, ampak kot nevladne organizacije ali društva.

3. NAUK IN VERSKA PRAKSA SKUPNOSTI AHMADIJA

Omenili smo že, da so se v islamu oblikovala stališča, ki skupnosti Ahmadija ne prištevajo k islamu. S tem se sicer ne moremo strinjati, saj je temeljni nauk privržencev te skupnosti še vedno tesno povezan z islamom. Člani skupnosti ahmadija priznavajo šest pglavitnih dogmatičnih resnic, med katere se prištevajo vera v enega Boga, vera v angele, vera v svete knjige, vera v božje poslane, vera v sodni dan in vera v božjo voljo in odločitev. Skupno z drugimi muslimani jim je tudi prakticiranje islamske verske prakse, bolje poznane pod izrazom »pet stebrov islama«,

² Do delitve islama na sunitne in šiite je prišlo takoj po Mohamedovi smrti, ko je danes manjšinska šiitska smer zagovarjala, da mora biti Mohamedov naslednik z njim povezan po krvnem sorodstvu. Tako so naslednika videli v Aliju. Po drugi strani so suniti menili, da je dal Mohamed v življenju dovolj dokazov za to, da je za voditelja skupnosti izbral tesnega sodelavca in tasta, Abu Bakra. V sunizmu se je tako razvila tradicija kalifov in pozneje kalifatov (vladanja dinastij), v šiizmu pa so skupnost vodili imami, ki so jih pozneje nadomestili verski voditelji, imenovani mule oz. ajatole. Zanimivo je, da je Ali postal tudi četrti sunitski kalif, a nikoli ni prišlo do združitve sunitov in šiitov, razhajanja med šolama pa obstajajo še danes. Ponekod se odražajo celo v prelivanju krvi (prim. Irak in Iran).

³ Za kristjane je Jezus Kristus veliko več kot zgolj reformator in pacifist.

⁴ Na svetovni ravni še vedno največ članov živi v Pakistanu. Sledijo Indija, Indonezija, Gana in Nigerija.

ki vključuje izpoved vere v enega Boga in njegovega poslanca Mohameda (šehada), petdnevno dnevno molitev (namáz ali salát), post v mesecu ramazanu (saum), dajanje miloščine (zekát) in romanje v Meko (hadž).

Edinstveni nauk skupnosti Ahmadija pa je verovanje v Mirzo Ghulama Ahmada kot Mesijo in Mahdija, ki je prišel očistiti islam. Mohamed še vedno ostaja glavni in zadnji zakonodajalni prerok, ki je oznanil razodetje Korana, na katerega se člani skupnosti Ahmadija redno obračajo. Druge preroke, med njimi tudi Ahmeda, pa razumejo kot duhovne voditelje.

Pripadniki skupnosti Ahmadija so znani po zagovarjanju miru med religijami. So strogi in glasni nasprotniki džihada in drugih verskih spopadov. Oznanjajo bratstvo med vsemi narodi in verstvi, širiti želijo prijateljstvo in univerzalno ljubezen. Ne nazadnje je bilo to tudi poslanstvo njihovega ustanovitelja. »Mirza Gulam Ahmad iz Kadiana, obljubljeni Mesija in Imām Mahdī našega časa, je bil imenovan od Boga, da bi oživel nedotaknjene in miroljubne islamske nauke. V ta namen je med drugim napisal veliko knjig v obrambo islama z argumenti, ki so primerni in tehtni ter razumljivo odgovarjajo na obtožbe proti islamu ter razjasnjujejo nesporazume, poveza- ne z njim.« (Wadood 2021, 11)

Hkrati so veliki zagovorniki humanitarnosti in socialne pravičnosti ter so po vsem svetu znani po svojih humanitarnih akcijah. Živijo po načelih Korana in Sune, odobravajo in sprejemajo modernizacijo sveta. Glavno poslanstvo skupnosti je širiti nauk njihovega ustanovitelja in izdajati različne publikacije, ki razbijajo mite o islamu kot nasilni religiji, in podati prave informacije o islamu.

4. SKUPNOST AHMADIJA V SLOVENIJI

4.1 ZGODOVINA MUSLIMANSKE SKUPNOSTI AHMADIJA V SLOVENIJI

Muslimanska skupnost Ahmadija je prvič prišla v Slovenijo v času vojne v Bosni in Hercegovini z namenom, da bi pomagala beguncem. Humanitarna pomoč muslimanom po svetu je ena izmed prvin delovanja reformirane skupnosti. Za uradno letnico ustanovitve skupnosti v Sloveniji se šteje leto 1996. Sprva so delovali v Velenju, od koder so jih, kot so nam zaupali v intervjuju⁵, lokalne oblasti »pregnale«. Bolje so bili sprejeti v Mariboru, kjer so se leta 2003 tudi registrirali kot Društvo za informiranje o islamu. Društvo je leta 2008 dobilo prvega imama, Mubahara Butta. Po treh letih ga je za dve leti zamenjal imam Wasim Ahmad. Od leta 2013 je imam predsednik društva Talha Ahmad, Nizozemec s pakistanskimi koreninami.

4.2 ŽIVLJENJE IN DELOVANJE MUSLIMANSKE SKUPNOSTI AHMADIJA

Društvo danes šteje osem članov, od tega jih polovica živi v Ljubljani, polovica v Mariboru. Prihajajo iz različnih držav, njihove korenine so večinoma pakistanske, je pa med člani tudi priseljenka iz Jemna. Njihovo poslanstvo sta seznanjanje ljudi o pravem islamu in dajanje humanitarne pomoči. Poleg tega ponujajo tečaj arabskega jezika. Člani društva poskušajo izpolnjevati vseh pet stebrov islama, prav tako se dosledno držijo predpisov halal prehranjevanja, ženske so pokrite. Priznavajo vseh šest počel islamske verske dogmatike. So suniti, a ne pripadajo nobeni od štirih sunitjskih pravnih šol.

⁵ Intervju z njimi je opravila avtorica tega prispevka v njihovih prostorih v Mariboru.

Ukvarjajo se z razlaganjem svetih spisov, ki jih primerjajo z besedili drugih religij, predvsem krščanstva. Člani gibanja Ahmadija priznavajo preroke drugih religij in iščejo skupne smernice z njimi. Pri njih opažamo veliko odprtost, ki na nekaterih mestih spominja na verski sinkretizem.

So dosledni verniki, kar je v veliki meri pogojeno tudi z njihovo nacionalno in kulturno identiteto, zato versko pripadnost vidneje izražajo v javnem življenju in so doslednejši pri izpolnjevanju verskih predpisov. Slednje je odraz pakistanske kulture, kjer je vera pomemben del kulturnega izražanja in to ni nujno povezano z osebno vernostjo.

Talha Ahmad samega sebe ne dojema kot imama, čeprav to funkcijo na neki način opravlja. Članov skupnosti je namreč premalo, da bi se počutil kot imam. Preprosta molilnica je namenjena internim namenom, sam pa je že obiskal ljubljansko džamijo in molil v njej. Kot vodja skupnosti nagovarja k zglednemu življenju po Koranu in o njem uči, poleg tega pa dopušča, da se vsak posameznik sam odloči, kako bo živel. V isto smer razmišlja tudi glede islamskih določil oblačenja. Skupnost si prizadeva za odpravo diskriminacije žensk in zavrača džihad kot sveto vojno, saj je ta v nasprotju z dejstvom, da je islam religija miru.

Omenimo še, da je muslimanska skupnost Ahmadija naklonjena ločitvi državne in verske oblasti. Čeprav je naloga njenih članov v Sloveniji misijonske narave, si ne prizadevajo spreobračati ljudi. Talha Ahmad meni, da mora vsak sam spoznati resnico, oni pa lahko o njej le pričujejo. To uspešno počnejo s prevajanjem muslimanskih knjig v slovenski jezik. Zdi se, da je tovrstno predstavljanje islama njihovo glavno poslanstvo v Sloveniji.

4.3 DRUŠTVO ZA INFORMIRANJE O ISLAMU

Glavni namen gibanja Ahmadija je oznanjati islamski nauk, kateremu sami sledijo, in tako širšo javnost obveščati o »pravem islamu«. S tem namenom je bilo v Sloveniji ustanovljeno Društvo za informiranje o islamu, pri čemer so najbolj dejavni v založništvu. Izdajajo različne knjige in brošure, ki so v glavnem prevodi del priznanih ahamdijskih avtorjev. Gradiva izdajajo v slovenskem jeziku, vse skupaj pa obogatijo s spremno besedo, slovarji in dodatnimi razlagami. Podobno ravna tudi člani skupnosti Ahmadija v drugih državah. Svojo dejavnost razumejo kot »džihad s peresom«, kar počnejo na miren način.

Vsebine njihovih knjig se navezujejo na razlago osnovnih naukov in verskih praks islama, s poudarkom na interpretacijah Mirze Ghulama Ahmada. Pišejo o sveti vojni, miru med religijami, potrebi in dokazih medreligijskega dialoga in miroljubnega sobivanja.

Skrbijo za redno in vidno predstavljanje svojih gradiv. Da njihov cilj ni zaslužek, ampak ozaveščanje, pričajo izredno nizke cene knjig. Tisti, ki izkažejo malo več navdušenja, lahko komplet gradiv prejmejo tako rekoč zastonj. V nadaljevanju bomo spregovorili o prednostih in slabostih njihove dejavnosti za slovenski prostor.

5. PRISPEVEK IN IZZIVI INFORMIRANJA O ISLAMU ZA SLOVENSKO OKOLJE

Izmerjena stopnja islamofobije v Sloveniji ni majhna⁶. Jasno je, da imajo velik vpliv tudi mediji, ki spodbujajo napačne predstave o muslimanih (Sebihi in Moazzan 2023, 80). Po pregledu največjih slovenskih spletnih medijev (Radiotelevizija Slovenija, »24 ur«, »Žurnal24«, »Dnevnik«, »Večer«, »Domovina«) lahko ugotovimo, da več pišejo o dogodkih, povezanih z islamom, ki se dogajajo na tujih tleh, kakor v Sloveniji. Očitno je tudi, da slovenski mediji še vedno radi poudarjajo stereotipno podobo islama, pri čemer še posebej opozarjajo na zatiranje žensk,

⁶ Več o tem v Jeglič, Urška. 2024. An Analysis of the Belief in Religious Truths Between Muslims and Roman Catholics in Slovenia and the Question of Identity. *Nova prisutnost* 22, št. 2: 301–315.

stroge kazni za neupoštevanje islamskih pravil v teokratskih islamskih državah in terorizem. V takšnem okolju je več kot dobrodošlo usmeriti moči v podajanje informacij o izvornem nauku islama in prispevati k boljši izobrazbi Slovencev o islamu⁷.

Pri tem naletimo na problem verodostojnosti informacij, ki jih prejemamo. Islamske skupnosti v Sloveniji igrajo pri tem pomembno vlogo. V Sloveniji imamo tri registrirane islamske verske skupnosti, in sicer Islamsko skupnost v Republiki Sloveniji (1991), Slovensko muslimansko skupnost (2006) in Slovensko islamsko skupnost milosti (2018). Obravnavana skupnost Ahmadija je v Sloveniji registrirana kot društvo, čeprav izpolnjuje pogoje za registracijo v register verskih skupnosti v Republiki Sloveniji. Pravijo, da se jim s finančnega vidika to bolje obnese. Glavna naloga vseh treh registriranih verskih skupnosti je ponujati verske storitve svojim članom kakor tudi drugim muslimanom, ki živijo v Sloveniji ali se odločijo, da bodo opravili molitev v kateri izmed molilnic. Da je izobraževanje o islamu pomembno, se zavedajo v vseh registriranih muslimanskih skupnostih. V pogovorih s predstavniki omenjenih skupnostih smo ugotovili, da strateško izobražujejo odrasle člane, ki niso imeli možnosti obiskovanja verskega pouka in so zato slabše versko izobraženi. K religijskemu izobraževanju nedvomno pripomorejo tudi informacije na svetovnem spletu in druge spletne vsebine, ki pa so prav tako lahko zavajajoče. Prejemniki vsebin v večini primerov niso dovolj strokovno usposobljeni, da bi znali preveriti njihovo verodostojnost. Gre za problematiko in s katero se po besedah Sabihi in Moazzam (2023) spoprijemajo tudi v islamskih državah.

Kako dobro muslimani v Sloveniji poznajo delovanje muslimanskih skupnosti v njej, je zanimalo tudi nas. Z intervjuji z muslimani smo ugotovili, da so slabo informirani o stanju v Sloveniji. Presenečeni so bili ob naši omembi, da je v naši državi več islamskih skupnosti in da te sledijo dvema različnima pravnima šolama⁸. Večina slovenskih muslimanov sicer pripada Islamski skupnosti v Republiki Sloveniji, a največ muslimanov ni uradno včlanjenih v nobeno skupnost. Več kot večina jih pravi, da so informacije o islamu dobili v družini in da jih poiščejo na spletu. Nekateri uporabijo tudi Koran. Z izjemo Korana so vsi naštetih viri nezanesljivi, saj svetovni splet ne ponuja vedno verodostojnih informacij, člani družine pa širijo versko znanje in prakso, ki so ju sami prejeli in je dosti bolj povezano z okoljem, v katerem so odraščali, specifično tradicijo in običaji kakor pa s temeljitimi obrazložitvami dogem in verske prakse.

Informiranje o islamu v slovenskem prostoru je nujno. Dostopnost verske islamske literature je pomembna tako za muslimane kakor za nemuslimane. Dodatno vrednost dajejo gradiva, ki jih izdajo islamske skupnosti. A problematično je, če večino literature o islamu v Sloveniji izda skupnost, ki v svetovnem islamu velja za herezijo. Zanimivo je, da v naši državi največ informacij o islamu ustvarijo manjše islamske skupnosti (kot so skupnost Ahmadija in salafitsko usmerjene islamske skupnosti), kar bi lahko pojasnili tudi s kompleksom majhnosti in zato potrebo po dokazovanju obstoja in zavestjo širjenja nauka, ki mu sami sledijo. S povedanim ne želimo celotne vsebine islamske literature, ki jo izdaja Društvo za informiranje o islamu, razglasiti za neverodostojno. Vsekakor pa nekateri pogledi in interpretacije niso v skladu z islamskim učenjem največjih islamskih pravnih šol in zato dajejo bralcu popačeno podobo islama. Obe omenjeni smeri razlagata islam s svojega vidika. Če sta salafitska literatura in tudi dikcija strogi, jasni in izključevalni, je literatura ahmadijcev mila, nekoliko pluralistična in nadvse vključujoča. Slednje se še posebej da razbrati pri njihovem učenju o islamu kot religiji miru, želji islama po graditvi

⁷ Religijska pismenost v slovenskem prostoru je izredno slaba predvsem zato, ker se v slovenskih šolah ne izvaja nekonfesionalni verski in religijski pouk, pri katerem bi učenci lahko bolje spoznali različne religije in druge svetovne nazore. Edini predmet, ki se izvaja, je predmet Verstva in etika, ki pa je izbirna vsebina. Črnič in Pogačnik (2021) natančno obravnavata tovrstno problematiko, pri čemer opozarjata tudi na slabo izobraženost učiteljev, ki ta predmet poučujejo.

⁸ Islamska skupnost v Republiki Sloveniji in Slovenska muslimanska skupnost pripadata hanfitski pravni šoli. Slovenska islamska skupnost milosti pa je bolj konservativna in sledi salafitski pravni šoli.

medverskega dialoga, obsojanju džihada in pogostem omenjanju Jezusa in Marije z željo po graditvi boljših odnosov s kristjani.

Omenimo, da za izdajo islamske literature v slovenskem prostoru skrbi tudi glavna in največja skupnost, Islamska skupnost v Republiki Sloveniji, pod okriljem katere deluje Kulturni izobraževalni zavod Averroes. V Ljubljani deluje tudi islamska knjižnica. Knjige, ki jih izdajajo, so v večini strokovne in znanstvene, s tem pa lahko tudi pretežke za bralce, ki nimajo že usvojenih osnov islamske izobrazbe, kar je lahko težava tudi za večino muslimanov v Sloveniji. Vsekakor pa je njihov prispevek za slovenski prostor zelo pomemben in potreben nadgradnje.

6. ZAKLJUČEK

Delovanje Društva za informiranje o islamu Ahmadija je k nam prineslo dolgo pričakovano literaturo o islamu izpod peres muslimanov, kar je bilo pred tem v Sloveniji velika redkost in je vladalo pomanjkanje na tem področju. Literatura tega društva je za marsikaterega slovenskega bralca (ne glede na versko pripadnost) legitimen vir védenja o islamu, kar pa je glede na zgoraj povedano lahko problematično. Nedvomno je Društvo za informiranje o islamu s tem izzvalo Islamsko skupnost v Republiki Sloveniji, naj vendar že začne v Sloveniji razlagati nauk in islam, ki mu sledi in po katerem njeni člani živijo.

Opomniti je treba, da je islamska skupnost pod vodstvom muftija Nedžada Grabusa (2006–2021) naredila pomembne prve korake v smeri izobraževanja muslimanov in širše slovenske javnosti. Sedanji mufti, Nevzet Porić (od 2021), pa se skupaj s svojimi sodelavci loteva novih izzivov na poti izobraževanja. V Muslimanskem kulturnem centru od leta 2022 pripravljajo okrogle mize ob izdaji knjig z islamsko vsebino kakor tudi druge pogovorne večere. Poleti je mogoče brati »pod krošnjami Rajskega vrta« (Islamska skupnost v Republiki Sloveniji 2023a). Leta 2023 so v Ljubljani začeli prirejati branje pravljič pod minaretom (Islamska skupnost v Republiki Sloveniji 2023b). Žal pa je Muslimanski kulturni center v Sloveniji le v našem glavnem mestu. Številni muslimani tako težje dostopajo do teh storitev, marsikdo o njih ni seznanjen. Smiselno bi se bilo lotiti informiranja in izobraževanja preko družbenih omrežij, ki jih mladi uporabljajo. Sebihi in Moazzam (2023) omenjata, da slednje uporabljajo tudi v večjih islamskih državah. Informacije o islamu na družbenih omrežjih (predvsem na TikToku, Instagramu, YouTubu) iščejo tudi muslimani v Sloveniji, vendar pri tem pogosto naletijo na kulturni šok in nauke, ki jim niso domači, saj so ti lahko povezani bodisi z osebno interpretacijo posameznika bodisi z drugo pravno šolo ali kulturno tradicijo.

REFERENCE

Črnič, Aleš, in Anja Pogačnik. 2021. *Religija in šola. Poučevanje o religiji in njena simbolna prisotnost v javni šoli*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.

Islamska skupnost v Republiki Sloveniji. 2023a. Knjige pod krošnjami Rajskega vrta. <https://www.islamska-skupnost.si/2023/06/knjige-pod-krošnjami-rajskega-vrta/> (pridobljeno 22. 8. 2024).

– – –. 2023b. Začeli smo z branjem pravljič pod minaretom. <https://www.islamska-skupnost.si/2023/09/zaceli-smo-z-branjem-pravlji-c-pod-minaretom/> (pridobljeno 22. 8. 2024).

Sebihi, Ahmed, in Abeer Moazzam. 2023. Islam in the digital age: navigating faith and technology. *EPRA International Journal of Research and Development* 9, št. 1: 77–80.

Wadood, Sheikh Abdul. 2021. V: *Razumeti islam. Razbijanje mitov o džihadu, zatiranju in nasilju v islamu*. Maribor: Muslimanska skupnost Ahmadija – Društvo za informiranje o islamu.